

WERK DOELGERICHT VANUIT JE SCHOOLAMBITIE

‘Doelgericht werken’ is een term die steeds vaker voorkomt in de praktijk. Scholen maken deze ontwikkeling door om zo goed mogelijk te kunnen aansluiten bij de onderwijsbehoeften van hun leerlingen. Keer op keer blijkt daarbij dat de basis stevig op orde moet zijn om dit te kunnen realiseren. In dit artikel vind je handvatten om beredeneerd doelgericht te werken, passend bij jullie schoolambitie.

De schoolambitie

De wettelijke taken van het basisonderwijs betreffen het realiseren van een doorgaande ontwikkellijn die voldoet aan de referentieniveaus. Vanaf 1 augustus 2020 worden scholen beoordeeld op basis van behaalde percentages op de referentieniveaus. Binnen deze beoordeling wordt er onderscheid gemaakt tussen de wettelijke vereisten en de doelen die een school zichzelf heeft gesteld: de schoolambitie. Met de schoolweging, resultaten van de afgelopen drie jaar en de referentieniveaus kun je de schoolambitie bepalen. Voor het vaststellen hiervan wordt aangeraden om deze uit te splitsen naar taalverzorging, lezen en rekenen.

Vanuit de schoolweging dien je te voldoen aan een minimumpercentage uitstroom op 1F en 2F/1S: de signaleringswaarde. Er wordt verwacht dat een school de lat vanuit haar eigen ambitie hoger legt dan deze signaleringswaarde. Ga daarom met het team in gesprek over de resultaten en bepaal samen jullie ambities, op basis van hoge verwachtingen.

Aanbod afstemmen op de schoolambities

Scholen met een lage schoolweging zullen hogere schoolambities stellen dan scholen met een hoge schoolweging. Alle groepen werken toe naar deze schoolambities. Een hoge schoolambitie van 70% op 1S betekent iets voor het aanbod in de onderbouw: daar zullen al hoge doelen moeten worden gesteld. Andersom geldt bij een lagere schoolambitie dat er vanaf de onderbouw een geïntensiveerd aanbod

moet zijn. Er moet dus een vertaling plaatsvinden van de schoolambitie naar het lesaanbod in alle groepen. Tegelijkertijd heeft elke groep een didactische middenmoot die invloed heeft op dit lesaanbod.

Het lesaanbod per groep wordt beïnvloed door twee factoren:

- 1. De schoolambitie** bepaalt het streven op school- en groepsniveau: waar werken we uiteindelijk naartoe?
- 2. De didactische middenmoot** betreft het niveau van het grootste gedeelte (70-80%) van je groep. Wees je bewust van het verschil tussen de didactische middenmoot en het groepsgemiddelde.

De meeste basisscholen gebruiken een lesmethode om hun aanbod te realiseren. Deze methodes zijn geschreven voor de gemiddelde groep en sluiten het beste aan bij scholen met een gemiddelde schoolweging. Dit betekent dat er veel scholen zijn, waarvan de schoolambitie een aangepast aanbod vraagt.

Gebruik een methodeleerlijn als didactische onderlegger

Het doelgericht afstemmen van het lesaanbod op de schoolambitie en didactische middenmoot vraagt veel kennis van de leerlijnen. Daarbij is het van belang om te weten wat er aan het einde van een schooljaar aangeboden moet zijn er wat er moet worden beheerst:

- 1. Beheersingsdoelen** betreffen de essentiële leerdoelen. Deze moeten worden beheerst aan het einde van een bepaalde periode. Hier ligt dus je focus.

2. **Aanbodsdoelen** betreffen alle lesdoelen uit de methode. De vraag is of al deze doelen moeten worden aangeboden.

Daarnaast is het van belang om schoolbreed een doorgaande leerlijn te kiezen per vakgebied. Ons advies is om hiervoor een methodeleerlijn te gebruiken. Vaak wordt gedacht dat je alleen doelgericht kan werken wanneer de methode volledig wordt losgelaten. Er is veel kritiek op het 'slaafs' volgen van een lesmethode. Toch kun je ook goed doelgericht werken vanuit een methodeleerlijn en is het niet nodig om de lesmethode volledig los te laten en te gaan werken vanuit een 'kale leerlijn'. Een kale leerlijn geeft een weergave van de te behalen doelen per leerjaar. Wat zo'n leerlijn niet biedt, is hoe die doelen worden behaald. Deze doelen omschrijven niet via welke strategieën sommen worden aangeleerd, hoe leesvaardigheden worden aangeboden en geautomatiseerd, enzovoorts. Daarnaast tonen deze kale leerlijnen vaak alleen de beheersingsdoelen. Echter, er zijn aanbodsdoelen nodig om deze beheersingsdoelen te behalen. Gebruik daarom een methodeleerlijn als didactische onderlegger.

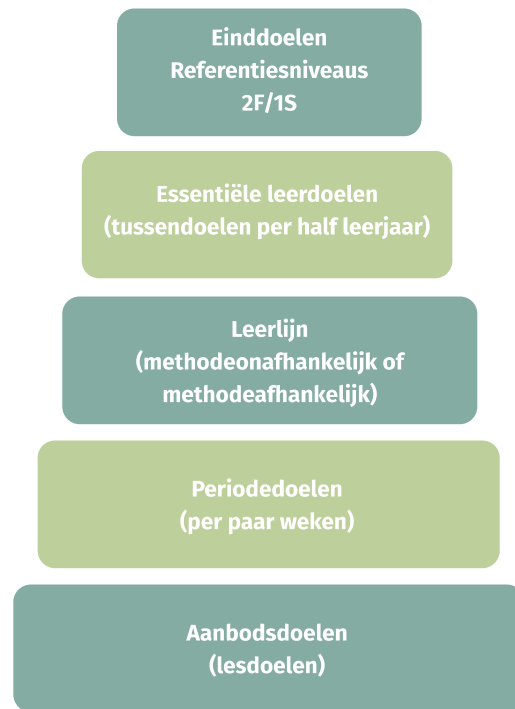
Een methodeleerlijn volgen wil niet zeggen dat je alle lessen exact moet volgen. Juist hier kan de leerkracht vanuit vakmanschap keuzes maken. Stuur er als IB'er op aan dat leerkrachten hierbij wel altijd de didactische onderlegger, het taalgebruik en de strategieën van de methode gebruiken.

De methodeleerlijn is een leidraad, maar niet leidend.

Gebruik een methodeleerlijn doelgericht met doelenplanners

Laat de methodeleerlijn aansluiten bij je didactische middenmoot. In de praktijk zien we dat leerkrachten dit lastig vinden, juist omdat een methode een duidelijke structuur en houvast biedt. Daarom is het

helpend om een overzicht te hebben van de periode-doelen. Hierdoor kan de leerkracht preventief werken: welke doelen komen er de volgende periode aan bod en sluiten deze aan bij de didactische middenmoot? Door te kijken naar deze doelen, is het makkelijker om zicht te krijgen op de leerlijn. De leerkracht hoeft niet de hele leerlijn uit het hoofd te kennen, maar kijkt naar doelen binnen kortere perioden en zal hierop vooraf interventies inplannen: klassikale, verlengde en verdiepte instructies. Een hulpmiddel hiervoor zijn doelenplanners. Een doelenplanner lijkt op een blokplanning: hij geeft een overzicht van de doelen die worden aangeboden binnen een blok of thema. Doelenplanners helpen leerkrachten om doelgericht lessen in te plannen, waarbij de nadruk ligt op het beheersen van benodigde voorkennis. Wees je ervan bewust dat elk vakgebied, maar ook elke methode, een andere inzet van de doelenplanner vraagt. Met doelenplanners stap je af van de vaste niveaugroepen en ga je werken met flexibele niveaugroepen. Leerlingen krijgen verlengde instructie per doel in plaats van op niveau.

Groep 6, blok 2

Nieuw doel (S)	Het kind kent de telrij t/m 10.000. **	Het kind kan sommen als $368 + 257$ kolomsgewijs optellen. **	Het kind leert een deel van een geheel te bepalen en daarbij de juiste breuknotatie te gebruiken. **	Het kind kan een kaart gebruiken om zich te oriënteren en lengtes van routes te berekenen. **
Moment van vereiste beheersing PP4	Eind blok 3	Eind blok 3	Eind blok 3	N.v.t.
Benodigde voorkennis	Het kunnen tellen tot 1000 met sprongen van 1, 10 en 100 en het op volgorde zetten, schattend plaatsen en aflezen van getallen t/m 1000 op de getallenlijn. Gr. 5, blok 2, doel 1	Het vaardig splitsend kunnen optellen Instapblok, doel 1 Inzicht in opbouw van getallen in HTE. Gr 5, blok 1, doel 2	Het begrijpen dat elk stukje van een strook die in 5 gelijke delen is verdeeld $1/5$ is. Blok 1, doel 3	Het kunnen meten van lijnen en het vermenigvuldigen met nullen. N.v.t.
Signalering groep				
Signalering kind (geef aan indien verwerking op F-niveau wanneer mogelijk)				
Opmerkingen				

Borg de HGW-cyclus en het doelgericht werken

Door het gebruikmaken van doelenplanners werk je vanuit de handelingsgerichte cyclus, maar binnen kortere, werkbare periodes. De fasen waarnemen, begrijpen, plannen, realiseren en evalueren worden doorlopen met het juiste gebruik van doelenplanners. Daarnaast kan je als IB'er de doelenplanners gebruiken tijdens besprekingen van het groepsaanbod. Doelgericht werken vanuit je schoolambitie vraagt een gedegen implementatie op schoolniveau. Begin klein!

Dit gedachtegoed vraagt veel van de meeste leerkrachten. Wij adviseren om met één vakgebied te beginnen onder begeleiding van een stuurgroep, en doelgericht werken stapsgewijs te implementeren. ■

Literatuur:

Peters, M. en Simons, N. (2021). *Werk doelgericht vanuit je schoolambitie.* Instondo: Dordrecht.

Marcel Peters en Nicolette Simons zijn werkzaam als onderwijsadviseur bij GGO Advies, met een specialisme in didactisch handelen (o.a. rekenspecialisten) en doelgericht werken. Zij vertalen de theorie naadloos naar de praktijk door hun achtergrond als onderwijskundige, leerkracht en directeur in het basisonderwijs. Als duo begeleiden zij veel scholen in verbetertrajecten. www.ggo-advies.nl

Tips

- Maak een kwaliteitskaart per vakgebied met daarin de keuze voor didactische onderlegger (leerlijn). Een voorbeeld van kwaliteitskaart vind je op onze website.
- Doelenplanners gebruiken? Neem contact op om deze kosteloos te ontvangen.
- Stuur er als IB'er op aan dat interventies gekoppeld aan doelenplanners duidelijk zichtbaar zijn in het dag- of weekrooster.

Samenvatting

Om doelgericht te kunnen werken vanuit de schoolambitie is het van belang dat scholen hun aanbod laten aansluiten bij deze ambitie en didactische middenmoot. Daarvoor moet het team kennis hebben van de leerlijnen en deze beredeneerd kunnen inzetten. Een methodeleerlijn in combinatie met doelenplanners zijn hier ondersteunend voor.